

Staycation och **hemester** - en moralisk och miljömässig nödvändighet?

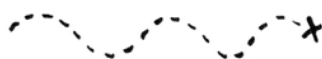
Det är nu ett antal år sedan begreppet "staycation" lanserades i USA, som en följd av den ekonomiska krisen 2008. På svenska följde "hemester", ett vitsigt försök att lansera tanken här (hemester fanns i språkrådets lista över nyord år 2009). Det saken gällde var förstås möjligheten att stanna hemma på semestern, av ekonomiska skäl. På senare år har det varit ganska tyst om begreppet. Men, borde inte staycation vara en trend? Att stanna hemma på semestern har ju så många fördelar. Och att resa iväg på semester bär ju på ett antal problem.

Omständigheterna kring begreppets uppkomst tycks alltså vara strikt ekonomiska. Vad händer med de miljömässiga följderna av masssturismen? Är det inte moraliskt tvivelaktigt att göra långväga flygresor med tanke på utsläppen? Den viktigaste klimatpåverkande faktorn beträffande turismen är ju själva resandet. Tar vi bort resan så har vi hux flux blivit av med det kanske mest problematiska inom turismindustrin.

Låt oss en gång för alla erkänna det. Den moderna masssturismens miljömässiga avtryck är betydande. Vi bidrar alla till dess nedbrytande krafter när vi reser ut i världen. Förutom klimatpåverkan har vi ju också den nedbrytande kulturpåverkan som många gånger blir följd. Läsare av dessa sidor minns kanske notisen *Den transformerande masssturismen* - om tempelstaden Luang Prabang i Laos. Turismens tillväxt är och har varit explosionsartad. Den globala statistiken berättar att det 1950 genomfördes 25 miljoner turistresor i världen. År 1995 var vi uppe i 528 miljoner, och för 2012 var siffran drygt en miljard resor. Tillväxten fortsätter.

För svenskt vidkommande beräknas att turismen står för tio procent av våra samlade koldioxidutsläpp. Det är dubbelt så mycket som den genomsnittlige turistens. Vi svenskar har alltså extra starka miljömässiga skäl att stanna hemma. (se artikeln *Svenska turister dyra för miljön*, Svd 071112, av Susanna Baltschevsky). Flyg och biltrafik är värst, tåg och buss är bättre. Vi vet det ju redan!

Karin Ström tar hjälp av idéhistorikern Lena Eskilsson (i artikeln *Borta bra med hemma duger*, Svd 090621) i att förstå mekanismerna. Att resa långt har helt enkelt hög status, alldeles oavsett om det också innebär stora upplevelser. Reseindustrin underblåser förstås detta. Din grannby eller naturreservatet vid landskapsgränsen åtnjuter inte tillnärmelsevis samma marknadsföringsinsatser som det exotiska resmålet långt borta. När den svenska semesterlagen infördes 1938 fanns inte föreställningen om långväga resor med i bilden. Istället såg man framför sig ett utökad friluftsliv i nära anslutning till hemmen. "Känn ditt land", var Turistföreningens motto vid denna tid.

Låt oss nu se på fördelarna med *staycation*. För det första: att välja *staycation* eller *hemester* behöver inte innebära ett slappt val som innebär att jag bara fortsätter mitt vardagsliv där hemma som vanligt. Nej då, om jag ska göra detta på riktigt innebär en *staycation* att jag verkligen lever turistliv på min egen hemort. Det betyder förstås att jag är ledig och sover länge på morgnarna. Därefter vandrar jag ut på stan och äter frukost på någon offentlig inrättning. Det gäller för övrigt alla måltider, om jag inte väljer att ställa till en picknick i någon av hemortens parker.

Ett dagsschema görs i ordning. Museer och aktuella utställningar inventeras och de viktigaste måste förstås besökas. Ett par kyrkor ska beses, om du bor i ett kristet land. Det ingår alltid i sedvanligt turistliv. Följaktligen ska du dit. Tråkiga vardagssysslor som städning och tvättning är förstås förbjudna under *hemestern*. Sânt hör arbetsveckan till.

Det stora värdet ligger förstås i att du lär känna din hemort. Och samtidigt gör du miljön och det lokala näringslivet en tjänst. Och, kanske viktigast av allt, om du gör detta rätt kommer du att ha lika trevligt hemma som borta. Det avslutande argumentet drar åt det kunskapsteoretiska hållet och handlar om hur du kan intala dig att sluta resa. Under rubriken *Strapatsrika resor i hemmets trygga vrå* (Svd 160829), skriver Anders Mathlein om filosofin Pierre Bayard, som med bestämdhet hävdar att du lär dig lika mycket eller mer om en plats hemma i fåtöljen med en trave böcker, än om du faktiskt var där. Du behöver alls inte ha besökt en plats för att kunna uttala dig om den. Du kan med moderna tekniska hjälpmedel också uppleva platsen alldeles utmärkt. Förutom tillgänglighet via nätet, har vi att beakta det faktum att närvaro på platsen mest ger oss ett myller av oorganiserad information. Hemma på det lokala biblioteket kan du på distans och med hjälp av välskrivna böcker skaffa dig en mer genomarbetad bild av platsen. Handen på hjärtat: är det inte många gånger så att man kommer hem från en resa mer förvirrad beträffande platsen, än när man reste ut.

Filosofer och andra kloka har i alla tider understrukit att du inte måste förflytta dig för att uppleva något nytt. Reseindustrin vill förstås få dig på andra tankar. Hur en internationell turistbransch ska klara sitt mål att minska utsläppen som resandet förorsakar, samtidigt som man räknar med en fortsatt kraftfull tillväxt av flygresor och turism i största allmänhet, är svårt att begripa. Trenden att resa allt oftare och stanna allt kortare, bidrar till att öka utsläppen. Forna tiders långa, stillsamma vistelser på ett enkelt pensionat vid havet hade inte alls samma påverkan.

Möjligen kommer inte ovanstående resonemang få dig att avstå från att resa. Men kanske uppstår en insikt om att framtidens resor och turism inte bör vara någon villkorlös verksamhet utan begränsningar. Vi kan inte fortsätta resa till vilket pris som helst.

